

Сербин Р.А.,  
Начальник докторантури та  
ад'юнктури Національної академії  
внутрішніх справ кандидат  
юридичних наук, старший науковий  
співробітник

### ДЕЯКІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «БЛАГОДІЙНИЦТВО»

Питання походження благодійності, її значення за різних історичних епох та систем суспільних відносин, еволюція благодійної діяльності та її форм, співвідношення понять «благодійність», «благодійництво», «благодійна діяльність» і «меценатство» досі залишаються дискусійними. У наукових колах не дійшли єдиної або визнаної більшістю думки щодо цієї наукової і суспільної проблеми. Наприклад, учений-історик Ф. Ступак вважає, що благодійна діяльність є, з одного боку, формою суспільних відносин у межах громадянського суспільства, а з другого - соціокультурним феноменом свого часу.

Прояви благодійності в Україні існували здавна, поступово переростаючи у сталі традиції, що жили століттями й переходили з покоління в покоління як найкращі здобутки людства. Історія українського народу свідчить про факти милосердя й благодійності, як прояви високих моральних якостей та етичних норм, котрі характеризують суспільні пріоритети.

На жаль, зазначена проблематика в Україні тривалий період замовчувалася, а саму благодійність розглядали

тенденційно й упереджено. Але останнім часом розвиток благодійного руху та благодійна діяльність окремих осіб і родин привертають дедалі більшу увагу науковців, оскільки благодійність залишається важливим аспектом життя країни й відносин між державою та громадянським суспільством.

Поняття «благодійність» увійшло в суспільну свідомість як гуманістичний поклик людини надавати допомогу нужденним незалежно від національної, расової, соціальної, релігійної належності. Практика добродійної допомоги та новітні дослідження суспільних наук засвідчили, що моральні підстави благодійності не суперечать релігійним канонам жодної з трьох світових релігій. А християнство розглядають як ідейне джерело благодійності [2, с. 176].

Нині така діяльність набуває дедалі більшого значення у розв'язанні гострих соціальних проблем - благодійні організації, фонди роблять значний внесок у соціальну сферу. У поняття «благодійність» сучасне суспільство вкладає широкий зміст - від звичайної матеріальної допомоги до меценатства.

Отже, благодійність можна трактувати як некомерційну неприбуткову діяльність організацій та фізичних осіб, спрямовану на задоволення потреб соціального розвитку. У ширшому розумінні благодійність визначається як «інвестування соціальної сфери» [3, с. 89].

В історико-правовій літературі початку ХХ століття немає досить повного визначення благодійності. Як правило, її розглядають через призму однієї або декількох притаманних їй ознак. Наприклад, Д. Страховський вважає її «...проявом співчуття до ближнього», Г. Ульгорн - «...безкорисливою допомогою злидненним». Доктор Айван Шевер каже, що «благодійність є непримусовою, базується на прагненні допомогти. Це справа, зроблена без попередньої думки про фінансову винагороду».

Найпопулярніший російський

Енциклопедичний словник Брокгауза та Єфрона визначає благодійність як «проявление сострадания к ближнему и нравственную обязательность имущего спешить на помощь неимущему...». Тлумачний словник В. Даля характеризує особу благодійника як «творящего, делающего добро другим». На

думку італійського ученого Нуово Дізіонаріо, «благодійник - це громадянин, який добровільно, а не для того, щоб продемонструвати свої матеріальні зобов'язання чи законні обов'язки, керується ідеєю суспільної та приватної солідарності». Тлумачний словник української мови трактує благодійність як надання «приватним особам матеріальної допомоги, підтримки бідним, сиротам та іншим».

Недоліком усіх цих визначень є те, що вони не дають цілісного уявлення про благодійність, а лише відтворюють певний бік одного явища. За об'єктивним змістом поняття «благодійність» досить близьке до милосердя, проте розглядати його просто як вияв останнього було б неправомірно, оскільки у своїй екзистенційній основі вони необов'язково збігаються, хоча милосердя також можна визначити як діяльне прагнення допомогти кожному, хто має в тому потребу. Як благодійність, так і милосердя, має високу етичну цінність, моральна вартість якої незамінна. Щоб залишатися на притаманній їм моральній висоті, вони мають поєднуватися з повагою до кожного адресата, інакше буде втрачено їхній позитивний духовний сенс.

Відновлення в Україні благодійної діяльності дасть державі можливість певною мірою зменшити витрати та зняти з себе відповідальність за виконання багатьох соціальних завдань, особливо сьогодні, коли досягнути громадської злагоди можна лише шляхом виявлення милосердя та соціальної відповідальності.

#### Список використаних джерел

1. Буздуган Я.М. Правова характеристика благодійності, благодійництва та благодійної діяльності / Я.М. Буздуган // Журнал Віче. - 2011. - № 4. - [Електронний ресурс]. - Режим: [http : //www .viche.info/j oumal/2422/](http://www.viche.info/journal/2422/).
2. Ступак Ф. Я. Благодійні товариства Києва (др. пол. XIX - початок XX ст.): Монографія / Ф. Я. Ступак. - К., 1998. - 208 с.
3. Буздуган Я. М. Роль благодійних організацій у вирішенні соціальних проблем суспільства // Наукові записки. - ТДПУ. Серія: Економіка. - 2002. - № 12.